Completări şi corijări la bibliografia maghiară a secolelor XVII şi XVIII

Prof. Dan Lăzărescu
Biblioteca Judeţeană „A. D. Xenopol" Arad

I. Marele bibliograf maghiar Molnar Albert (1574-1633), (1) a racordat sever cultura maghiară la cultura latină europeană, prin realizarea acelui ***Dictionarum Latino Hungarico Latinum***, apărut în ediţia I la Nürnberg, în 1604. A fost urmat de a doua ediţie, apărută în 1611 la Hanovra, şi ediţia a treia, la Heidelberg, în 1621, care este prima ediţie trilingvă, celor două limbi adăugându-se şi limba greacă. Importanţa acestui instrument de lucru este deosebită, explicabilă şi prin îmbogăţirea culturii maghiare cu cele trei ediţii. Există la Biblioteca Judeţeană Arad o altă ediţie, postumă, neînregistrată în bibliografia maghiară a secolului al XVII-lea. Este vorba în realitate de două volume distincte, cu ani şi loc de apariţie identice, primul având structură trilingvă, latino-greco-hungaricum; al doilea, ***Dictionarium hungarico-latinum***, amândouă legate în coligat editorial.

Primul volum are [1] 1028 p. 8^0 [18,5x11,5 cm] sign : [ ], A8 B8 – Sss8 Ttt2.

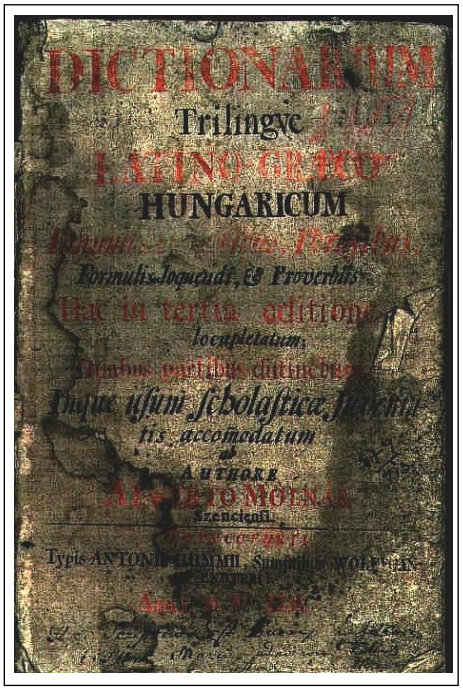
Pagina de titlu este în roşu (rândurile 1, 3, 5, 7, 9, 14, loc, data) şi negru.

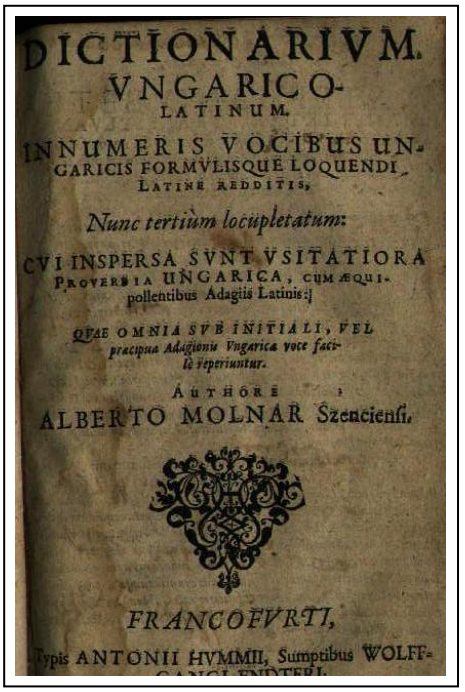
Între paginile 1022-1023 (scris 1024) se află ***Notae arithmeticae***. Între paginile 1024-1027, ***De Miraculis Mundi***, 1027 – ***Vives***, Ion Ludovicus ; : ***De lexicis indicis.***

Al doilea volum are 352 de pagini sign. A8 B8 – Y8, pagina de titlu doar în negru, iar între paginile 348-352 ***Difficiles...voces***.

Ambele volume au texte pe două coloane, cu linie mediană. Avem în faţă prima ediţie postumă a Dicţionarului lui Albert Molnar (2).

BDD-A19229 © 2002 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:52:11 UTC)

II. Efortul bibliografilor maghiari contemporani s-a îndreptat către sfârşitul secolului trecut la sistematizarea şi completarea marilor lucrări, drept fundament fiind considerate cele ale lui Petrik Géza (3), volumele apărute între anii 1971-1991 fiind chiar numerotate în continuare, marcându-se şi în acest fel consideraţia la care numele marelui bibliograf are dreptul (4). Studiul atent al acestei serii ne-a convins că, pentru secolul al XVIII-lea, volumele apărute în a doua ediţie, au fost adesea mult mai puţin atent studiate. Am ales dintr-un lanţ mai bogat trei cazuri deosebit de semnificative.

1. Sub pseudonimul **Periergus Delthophilus**, contele Karoly Imre Reviczki (1737-1793) (5) a publicat catalogul bibliotecii sale cu titlul ***Bibliotheca Graeca et Latina. Berolini, Typis Ioannis Frederici Unger 1784***, pentru care Petrik (6) dă următoarele date cantitative: 8^0. 100. 160. 60. 64 es 241.

BDD-A19229 © 2002 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:52:11 UTC)

Se află la Biblioteca Judeţeană Arad şi o „Editio altera", cu loc, editor, dată şi forma comune cu prima ediţie, având însă, altă paginaţie: XXIV [1] 390. [13]p. la poziţiile operei lui Reviczki, această ediţie este greşit indicată la Szinnyei (7).

2. Importantul scriitor maghiar al secolului al XVIII-lea, Teleky Joszef (1738-1796) (8), a avut o scriere cu titlul ***Essai sur la foiblesse des esprits – forts***, apărută într-o primă ediţie Leyde, 1760 chez Jean Luzac, cu următoarele date cantitative: 12^0 5 lev. Es 102 1. (9).

Biblioteca Judeţeană Arad posedă un exemplar dintr-o ediţie diferită: Amsterdam, chez M.M. Rey. MDCCLXI. 12^0. XVI. 128 p. care nu este inclusă în lucrările de completări. Facem, deci, cuvenita rectificare.

3. Baronul francez de origine maghiară François de Tott (1733-1793) (10) a avut un enorm succes european cu ale sale ***Memoires sur les turcs et les tartares***, care au avut timp de 2-3 ani un număr destul de mare de ediţii. Printre cele omise de bibliografii maghiari, menţionăm una de Paris, MDCCLXXXV, cu următoarele date cantitative: 12^0 vol.I. XXXII. 278 p. vol.II. [2] 264 p. Este o ediţie completă, fără menţiune de număr de ediţie, şi este diferită de cea descrisă de Al. Ciorănescu (11) astfel: Deuxième édition. P. 1785. 4^0 2v.

Aceste trei cazuri atestă, alături de altele, o anume lipsă de interes pentru lucrările aflate la o a doua ediţie, lacună care, deşi de scăzută importanţă, se cere corectată.

Comunicarea noastră exprimă puţin din deosebita stimă la care bibliografia maghiară, prin marile ei valori, are dreptul.

BDD-A19229 © 2002 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:52:11 UTC)

NOTE. BIBLIOGRAFIE.

(1) Szinnyei Jozsef. ***Magyar irók élete és munkái***. Budapest, 1890-1914. 14 vol. Vol. IX, col. 158-166.

(2) a) Apponyi, Sándor. ***Hungarica***. I-II Kotet. Budapest, 1900-1902.

b) Szabó, Károly – Hellebrant, Árpád : ***Régi magyar könyvtár***. Budapest, 4 volume.

c) Sztripszky, Hiador : ***Adalékok Szaóo Károly***...Budapest, 1912.

d) Dézsi, Lajos : ***Adalékok***…Budapest, 1906.

e) ***R.M.K. Pótlasok 2.*** füzet, Budapest, 1991

(3) ***Magyarország Bibliográphiája...1712-1860***.

- ***Első Kötet***. Budapest, 1888.
- ***Második Kötet***. Budapest, 1890.
- ***Harmadik Kötet***. Budapest, 1891.
- ***Negyedik Kötet***. Budapest, 1892.

(4) ***Magyarország Bibliográfiaja***…1712-1860.

V. ***Pótlások***...Budapest, 1971.

VI. ***Mutató***...Budapest, 1972.

VII. ***Pótlások***...Budapest, 1991.

VIII. ***Függelék Hazai***, Budapest, 1991.

(5) Szinnyei Joszef. ***Magyar irok elete es munkai***. Budapest, 1890-1914. 14 vol. Vol. XI 1905 col. 908-909.

(6) Vol. III col. 220.

(7) Vol. XI col. 909 poz. 3.

(8) ***Magyar irodalmi lexikon***...Budapest [1926] pag. 783 şi Szinnyei ***op. cit***. XIII, col. 1408-1410.

(9) Petrik, ***op. cit***. III kötet pag. 615 şi Szinnyei poz. 1.

(10) ***Magyar irodalmi***…p. 809-810.

(11) ***Bibliographie de la litterature française du XVIII-e siècle***, Paris, 1961. poz.62043.

BDD-A19229 © 2002 Biblioteca Județeană Mureș
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:52:11 UTC)

Additions and Corrections to the Hungarian Bibliography of 17th and 18th Centuries.

Abstract

The works of Hungarian bibliographers during the 17th and 18th centuries represent a very important part of the ancient books collection that can be found at Arad County Library. First, we have to mention the posthumous edition of the famous ***Dictionarum Latino Hungarico Latinum*** written by Molnar Albert (1574-1633); the first posthumous edition has been published in two distinctive volumes having the same year and place of printing, but different structure: the first is written in three languages (Latin, Greek, Hungarian), the second in two languages (Latin, Hungarian).

Another important book that we can find at Arad is ***Bibliotheca Graeca et Latina. Berolini, Typis Ioannis Frederici Unger 1784*** written by Karoly Imre Reviczki who uses a pen name – Periergus Deltophilus. It is an *Editio altera*.

The 18th century is also represented by Teleky Jozsef with his book ***Essai sur la foiblesse des esprits-forts***; the County Library has not the Leyde edition, but another copy printed at Amsterdam.

We must also refer to a famous book ***Memoires sur les turcs et les tartares***, written by a French baron of Hungarian origin François de Tott (1733-1793). The library has a copy from the second edition.

All those examples prove that these books – it does not matter if we take into consideration the first, the second or the third edition etc – are very important in order to reconstitute the activity of Hungarian writers during the 17th and 18th centuries.

BDD-A19229 © 2002 Biblioteca Județeană Mureș
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:52:11 UTC)